

ograničenim prostornim uvjetima u zgradi galerije, često paralelno jedni s drugima u istom prostoru. Veći dio prostora u novoj zgradi predviđen je za stalni postav zbirke stranih majstora, zatim za veće povremene tematske izložbe, a posebno mjesto imat će obrazovna služba galerije za svoje raznovrsne i već sada vrlo razvijene sadržaje rada sa svim uzrastima posjetilaca, a posebno sa školskom djecom. Predviđen je i prostor za muzejsku prodavaonicu, restoran i druge prateće sadržaje. Početak građevinskih radova planiran je za ovo ljeto, a adaptacija unutrašnjeg izložbenog prostora još nije u potpunosti definirana. U tom dijelu posla posebno je naglašen angažman kustosa zbirki i uska suradnja sa arhitektom.

Prateći tako suvremene svjetske muzeološke trendove kao i društvene promjene u vlastitoj sredini, s ciljem očuvanja identiteta ali i tumačenja nasljeđa u svjetlu novih saznanja, u Sloveniji su zadnjih godina osnovani (ili se planira osnivanje) neki novi specijalni muzeji (u Ljubljani Pivovarski muzej pivovare Union), a neki će morati mijenjati koncept rada. Jedan od takvih je Muzej ljudske revolucije Slovenije, o kojem se trenutno raspravlja u ljubljanskim muzeološkim krugovima. Muzej će svakako biti postavljen u korelaciju s drugim povijesnim muzejima, a posebno s Narodnim muzejom u Ljubljani, ali u kojem obliku, da li kao zasebna institucija, odjel, zbirka ili dio zbirke, za sada još nema definitivnog rješenja.

Primljeno: 10. 5. 1990.

Literatura:

1. Republiški komite za kulturo: »Naravna in kulturna dediščina ter njeno varovanje – analiza«, Ljubljana, 1986.
2. Tomislav Šola: »Predlog vzpostavitve in delovanja mreže muzejev v Sloveniji«, Argo XXVI, pp. 5–47, Ljubljana, 1987.
3. Jasna Horvat, Maja Žvanut: »Stalna razstava o zgodovini civilizacije in kulture na Slovenskem«, Argo XXVI, pp. 48–61, Ljubljana, 1987.
4. Peter Petru, Matija Žargi: Narodni muzej v Ljubljani, Zbirka vodnikov Kulturni in naravni spomeniki Slovenije, 123, Ljubljana, 1983.

SUMMARY

Museological renovations of museums in Ljubljana

Ljerketa Metež

The oldest and largest museums in Ljubljana are in a phase of significant changes, which are required owing to long-lasting and unsolved problems of all kinds, from housing to concepts. The new project of the museum network (1987), whose authors are Tomislav Šola and collaborators, envisaged the establishment of a new institution – the Centre for the Slovene Heritage, which would in close contact with the National Museum form the central museum institution in Slovenia. The Centre was to have a permanent display, the Slovenianum, which would keep the entire Slovene heritage and the accompanying services and activities in one place. The majority of the museum staff and institutions in Slovenia did not approve the project.

The National Museum, the oldest in Ljubljana, was founded in 1832 and in 1888 its permanent display was opened in a building specially designed for the museum by William Treo. In 1923 the Ethnographic Museum separated and in 1944 the Natural History Museum, remaining, however, in the same building. The Natural History Museum of Slovenia is to move into the premises of the Biology Centre under construction, and the housing of the Ethnographic Museum remains at present unsolved. Adaptations are carried out on the building of the National Museum. The working facilities, preparation workshops and the photographic laboratories are placed in the adapted attic that stretches over all four wings of the building. The inner

court is being covered with a glass roof which will provide a hall for occasional exhibitions. Under the court level a depot is to be built to the design by Marko Musić. The outline for a new display has also been made, planning to show life in Slovenia from prehistory to the present.

The City Museum of Ljubljana separated in 1935 from the National Museum. It covers the history of the area around Ljubljana from prehistory to the present. The museum is situated on three locations, while the fourth is being prepared in the Ljubljana Burg. In the basement of the Auersperg Palace there is a permanent display of the archaeological collection, and the first floor houses a permanent exhibition of period furniture. The museum organizes thematic exhibitions in the Cultural and Information Centre Križanke, a separate building where both a programme of exhibitions and lectures on current themes, book promotions, and discussions are organized, and where a quarterly guide through exhibitions in Ljubljana is being published.

The National Gallery, founded in 1918, contains a collection of art from the late Romanesque period to the beginning of 20th century. It is placed on the first floor of the building of the National House. Due to lack of space, the permanent display has to be removed for any larger exhibition. The neighbouring building has been allotted to the gallery, and a project for its adaptation is in progress. Its author is the architect Edo Ravnikar, who has planned to connect the two buildings. The new building will present a valuable collection of old masters, thematic exhibitions, and there will be organized educational work and other museum activities.

MUZEOLŠKI OPIS STALNIH POSTAVA U MESTNOME MUZEJU LJUBLJANA

Gregor Moder

Mestni muzej Ljubljana

ada je riječ o novim postavima u Mestnome muzeju Ljubljana, na početku treba reći nešto o njegovoj polustoljetnoj povijesti. Njegov nastanak, prvi postav i preobrazba njegovih funkcija u toku vremena, naime, toliko su posebni i kontroverzni

elementi da u mnogočemu određuju i njegov današnji izgled.

Mestni muzej Ljubljana osnovan je 1935. godine i otvoren je za javnost 1937. godine. Prvi stalni postav bila je izložba takozvane kulture stanovanja ljubljanskoga građanstva od 15. do početka 19. stoljeća. S dozvolom dravske banske uprave većinu grade mu je iz svojih zbirki posudio Narodni muzej,

Mestni muzej Ljubljana – rekonstrukcija rimske kuhinje u stalnom postavu; snimila: Carmen Narobe

čime je taj muzej zapravo rješavao vlastiti nedostatak prostora.

U vrijeme rata u sastavu Mestnog muzeja djelovao je takozvani vojni muzej, u priličnoj mjeri prema uputama OF-e. Malo vremena nakon završetka rata prikupljena građa je bila predana prethodniku današnjeg Muzeja ljudske revolucije Slovenije.

Tek nakon rata Mestni muzej se počeo razvijati i kadrovski, dobio je arheološki odjel i drugi stalni postav arheologije Ljubljane (1952. godine), opet uglavnom pomoću građe posuđene iz Narodnog muzeja.

Već iz ovog sažetog pregleda se vidi da je muzej dugo tražio svoju fiziognomiju (svoje područje djelovanja), koju je u grubim obrisima zacrtala knjižica Pitanja Mestnog muzeja (1954. godine), čije su se osnovne smjernice ostvarivale veoma polagano.

Zbog toga možemo reći da se izgled Mestnog muzeja Ljubljana iskristalizirao tek u posljednjem desetljeću. Najkraće rečeno, on sadržajno pokriva (od prikupljanja preko zaštite do prezentacije građe) cjelokupnu povijest Ljubljane odnosno ljubljanskog područja od najstarijih vremena do danas.

Stalne zbirke ili stalne postavke možemo podijeliti u tri grupe:

- sintezna, pregledna stalna izložba povijesti Ljubljane,
- pojedine tematske specifične stalne zbirke,
- pojedine lokacije in situ (od arheoloških nalazišta do memorijalnih prostora i sl.).

Objekti spomenute stalne zbirke – izložbe stilskog namještaja i kulture stanovanja i izložbe arheoloških razdoblja Ljubljane – u posljednjim su godinama doživjele promjene.

Arheološka izložba je najprije bila preuređena 1963. godine, a zatim još i 1985. godine. S jedne strane, izložba je obuhvaćala značajnu građu, koja je prikupljena prilikom građevinskih zahvata u Ljubljani i paralelnih arheoloških iskopavanja, tako da se izložba zasniva na vlastitim predmetima; s druge strane, postav se bio oblikovno i vizualno osuvremenjivao. Pri tome je za mene najznačajnija novost uspješna muzeološka kombinacija dvaju načela: razvojno-preglednoga i kolekcionarskoga.

Mestni muzej Ljubljana – stalni postav zbirke stilskog namještaja; iz fototeke Mestnog muzeja Ljubljana

Kronologija razvoja najranijih razdoblja Ljubljane lijepo je nadopunjena rekonstrukcijom objekta emonske kuće (Emona je antička Ljubljana), koja zauzima lavovski dio postava, a doprinosi ljepoti, neobičnome i dragocjenome dan je pomoću bogate kolekcije staklenih predmeta (op.: stalna arheološka izložba 1989. i 1990. gostuje (sic!) u Italiji).

Iste godine, dakle 1985, djelomično je preuređena i stalna zbirka stilskog namještaja. Nadopunjena je s dva nova ambijenta: prije je izložba završavala s empiriom i »seljačkim barokom« 19. stoljeća, a sada je ovaj posljednji bio uklonjen da bi nakom empira bili predstavljeni bidermajer i secesija.

Istovremeno je počelo plansko restauriranje starog namještaja i opreme. Muzeološki postav čeka još mnogo rada. Teoretski i praktično bi trebalo odrediti ambijentalne cjeline s prikazom stanovanja (od zidova, stropa, poda i otvora preko grijanja, rasvjete i sl. do namjene: spavaonica, blagovaonica, dnevna soba...). Posebno je, naravno, pitanje kako predstaviti različite društvene slojeve kao što je plemstvo, građani...

Godine 1985. bila je ponovno postavljena i stalna zbirka oslikanih meta i portreta članova Društva ljubljanskih oštrostrijelaca, koja obuhvaća razdoblje od 1719. do kraja 19. stoljeća. Postav je značajan u muzeološkom smislu zbog zanimljive kolekcije kurioziteta.

Također je 1985. godine bila nanovo postavljena i memorijalna zbirka pjesnika Otona Župančiča. Svi dobro znamo koliko nam se muzeoloških pitanja postavlja uz izraz memorijalna soba. Odabrali smo takvu koncepciju koja predstavlja potpuno vjernu rekonstrukciju dvaju prostora (dnevne i radne sobe) u kojima je pjesnik živio prije svoje smrti. Vjernost u mjerama i opremi (od biblioteke do slika na zidovima) nadopunjena je osnovnim informacijama u vitrinama u pretprostoru.

Mestni muzej Ljubljana planira postaviti i posebnu tematsku stalnu zbirku o Ljubljani u NOB-u. Budući da je riječ o razmjerno bliskoj i do u detalje još neobrađenoj prošlosti i budući da se veći dio građe nalazi u Muzeju narodne revolucije Slovenije, u odjelu narodne revolucije (od 1990. odjel suvremene povijesti) najprije smo se odlučili za više detaljnih studijskih izložbi (Ljubljana

u 1945. godini, postavljena 1985; Ljubljana od osnivanja OF-a do ustanka (1941), 1986; Centralna tehnika KPS u Ljubljani (1941–43), 1988), iz kojih bi trebali poniknuti budući stalni postavi.

Izložba Ljubljana 1945. godine u ovom trenutku je stalna tematska izložba, postavljena na Mestnom trgu 10, a u sljedećem srednjoročnom razdoblju zamijenit će je nova, koja će govoriti o cjelini prijelomnog razdoblja i predviđa se da će više biti orijentirana na svakodnevni život u ne tako davnoj prošlosti Ljubljane.

Slično, dakle najprije postavljanjem više studijskih izložbi, prihvatili smo se i pripremanja stalne likovne zbirke. Tako je 1988. godine bila otvorena izložba *Slike Ljubljane* (Podobe Ljubljane), koja se ograničila na vedutna rješenja Ljubljane od prve polovice 19. stoljeća do danas i imala veoma velik odjek u javnosti. U pripremi je druga studijska izložba *Slike ljubljanskih građana* (Podobe ljubljanskih meščanov), koja će se na sličan način ograničiti na portretne slike Ljubljančana. Otvorenje stalne likovne zbirke, koja bi gradu trebala crpiti iz obiju navedenih izložbi, vremenski je pomaknuta u sljedeće srednjoročno razdoblje.

Iz do sada navedenog je očito da je ključno muzeološko pitanje određivanja stalnih zbirki vezano uza sintezni, pregledni postav cjelokupne ljubljanske povijesti, koji bi prema dosadašnjim planovima trebao naći svoje mjesto na obnovljenom Ljubljanskom gradu.

Postojećim muzeološkim pitanjima koncepcije pregledne povijesne izložbe na taj se način priključuju i nova – prostorna ograničenja, vezanost uz određeni kulturno-povijesni i arhitektonski ambijent, odnos prema samoj prezentaciji grada i sl.

Nažalost, u ovom trenutku u prvom planu su posve druga pitanja od cjelokupne vizije grada i namjene pojedinih prostora do osiguranja financijskih sredstava, pa ćemo o koncepciji izložbe na Gradu progovoriti drugom prilikom.

Vodiči odnosno katalogi za spomenute izložbe:

1. Franc Zalar, Marija Železnik: Oslikane mete, izložbeni katalog; izdao i tiskao Mestni muzej Ljubljana, Ljubljana, 1980.
2. Ljubljana u 1945. godini (tekst Tatjana Čepič, Janez Kos, Irena Kovač, Egon Favbar, uvod Gregor Moder), izložbeni katalog; izdao i tiskao Mestni muzej Ljubljana, Ljubljana, 1985.
3. Jože Mahnič: Župančičeva memorijalna zbirka, 151. svezak zbirke vodiča Kulturni i prirodni spomenici Slovenije; izdao Zavod SR Slovenije za očuvanje prirodne i kulturne baštine, tiskav Obzorje Maribor, Ljubljana, 1985.
4. Mestni muzej I. Arheološka baština Ljubljane i stalna arheološka izložba (tekst Ljudmila Plesničar-Gec, Ivan Puš, Irena Sivec, sažetak na engleskom jeziku Alenka Možina), 152. svezak zbirke vodiča Kulturni i prirodni spomenici Slovenije; izdao Zavod SR Slovenije za očuvanje prirodne i kulturne baštine, tiskav Založba obzorja Maribor, Ljubljana, 1985.
5. Centralna tehnika Komunističke partije Slovenije u Ljubljani (tekst Tatjana Čepič, Janez Kos, Egon Ravbar, Irena Žmuc, uvod Gregor Moder), izložbeni katalog; izdao i otisnuo Mestni muzej Ljubljana, Ljubljana 1988.
6. Franc Zalar: Slike Ljubljane, izložbeni katalog (uvod Gregor Moder, sažetak na njemačkom jeziku Helena Blatnik); izdao i tiskao Mestni muzej Ljubljana, Ljubljana, 1988.

Primljeno: 30. 3. 1990.

Prijevod sa slovenskog jezika:
Lenga Kuliš

SUMMARY

A museological description of permanent displays in the City Museum of Ljubljana

Gregor Moder

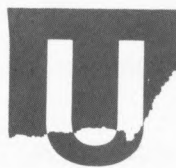
The City Museum of Ljubljana was established in 1935 and opened to the public in 1937 with an exhibition of the housing standards in Ljubljana from the 15th to the beginning of the 19th century. The museum had for a long time been searching for an area of activity until a concept took shape during the past decade. It was to cover the history of Ljubljana from the earliest times until the present.

The permanent archaeological exhibition was renewed in 1985 containing the reconstruction of the Emona House building and a rich collection of glass. The permanent collection of period furniture was renovated in an authentic milieu in the same year. A collection of painted targets and the memorial collection of the poet Oton Župančič have also been renewed. In the Ljubljana Burg, which is under renovation, an exhibition showing an overview of the entire history of Ljubljana is to be presented.

KULTURNO-INFORMACIJSKI CENTAR KRIŽANKE – ŠTO JE TO?

Metka Simončič

Mestni muzej Ljubljana

Ljubljani, na Trgu francuske revolucije 7, već je treću godinu otvoren Kulturno-informacijski centar Križanke kao samostalna jedinica Mestnog muzeja Ljubljana (Gradski muzej Ljubljana). Prije toga, sve do 1986. godine zapušteno skladište

duhana preuređeno je u izložbeni prostor, suvremeno opremljen, u kojem se prilikom održavanja izložbi susreću stručnjaci različitih područja i profila, a i ljubljanska publika koja je redoviti gost izložbi i pratećih priredbi.

Osnovna koncepcija KIC-a Križanke je prezentacija i popularizacija prirodne i kulturne baštine u Ljubljani. To znači da putem izložbi s različitih područja, od arheologije, etnologije, kulturne povijesti, likovne umjetnosti, literature, glazbe, arhitekture do dizajna, javnosti prenosimo informacije o radu institucija koje brinu o prirodnoj i kulturnoj baštini, o najnovijim događajima, istraživanjima, novim otkrićima i slično.

Svi vizualni događaji u KIC-u Križanke nisu izložbe u klasičnom značenju te riječi, već su koncipirani problemski na način da se načinju određeni problemi iz struke i ujedno pokušavaju pronaći odgovori na njih. Uza svaku se izložbu organizira jedan ili više okruglih stolova, predavanja, vođenje kroz izložbu, projekcija videa ili dija pozitivna.

Na tim okruglim stolovima ili predavanjima okupljaju se stručnjaci iz različitih struka, koji razmjenom mišljenja i na temelju vlastitih iskustava pridonose razjašnjenju pojedinih dilema.

Krug suradnika KIC-a, Križanke veoma je širok i već odavno je prerastao regionalne granice Ljubljane. Suradnici centra su Povijesni arhiv (Zgodovinski arhiv) Ljubljane, Arhiv SR Slovenije, Narodni muzej, Narodna galerija, Moderna galerija, Slovenski kazališni i filmski muzej (Slovenski gledališni in filmski muzej), Geografski muzej (Zemljepisni muzej), Restauratorski centar (Restavratorski center) SR Slovenije, Tehnički (Tehnični) muzej Slovenije,